

vrh

*

kres

*

januar
leto 1936
številka 1

»KRES«. Glasilo slovenskih fantov. Izhaja mesečno. Izdaja in tiska Misijonska tiskarna, Groblje - Domžale (predstavnik Jožko Godina, Groblje - Domžale.) Urejuje Ivan Martelanc. — Za uredništvo odgovarja Jožko Godina, Groblje - Domžale.

ROKOPISI se pošiljajo na naslov: Ivan Martelanc, Ljubljana, Miklošičeva cesta 19.

UPRAVA: Misijonska tiskarna, Groblje - Domžale. Čekovni račun: Misijonska tiskarna (z značko »Kres«) štev. 15.730.

NAROČNINA: Din 20 (skupno Din 18).

BOJ ZA MATTERHORN

Po Haensel-u priredil E. K.

(Nadaljevanje.)

Gora, kot je Matterhorn, ki stoji sredi vetra in viharjev, izpremeni vsako leto obličje svojega vrha. Whymper je takrat ugotovil vodoraven, v sredi pogreznjen greben, ki je bil dolg 107 m. Vzhodni švicarski konec je ležal nekaj metrov višje ko italijanski zahodni greben. Meja med Švico in Italijo poteka po usledini med obema grebenoma. Na vzhodnem grebenu je bil sneg še nedotaknjen — toda morda so Italijani svoj greben dosegli že na drugem koncu? Croz in Whymper sta zdrvela tja.

Toda tudi tu še ni stopila na sneg človeška noga in še nihče ni zaklical: »Prvi stojim tu!« — Danes jih ni bilo tu, včeraj tudi ne, v prejšnjih dneh pa še niso mogli dospeti na vrh. Whymper se je vrgeel na sneg in se sklonil tako daleč nad robom, da je komaj še obdržal ravnotežje. Pod njim je padala južna stena.

Tedaj je zakričal Crozu: »Tukaj so! Croz! Oni so tukaj! Hitro, hitro, pridite sem! Poglejte!«

Croz se je previdno in skrbno nasklonil nanj:

»Kje pa?«

»Tam — nad ramenom!«

Croz je zaničljivo pljunil preko grebena:

»Daleč so še! Najtežjo pot imajo še pred seboj.«

Whymper ni mogel več strpeti. Poskočil je in izvajal pravi zmagovalni bojni ples. Tako je morda skakal kot razposajen dvanajstleten deček, ko so se šli »indijance«.

Hipoma se je Whymper ustavil:

»Croz! Midva jim morava tako glasno zaklicati, da naju bodo slišali. Videti naju morajo!«

Moža sta klicala, kričala in tulila vedno glasneje, vedno bolj divje, kot bi pobesnela. Njuni glasovi so postali podobni živalskim krikom, kakršne je poznal prvi človek, ko je divjal nad mrtvim truplom ubitega sovražnika. Pena jima je silila na razpokane ustnice. Vsaka mišica v razburjenem, skoraj pobesnelem telesu je hotela sodelovati, napenjala se je in krčila.

Naenkrat sta jela lomiti mogočne skalne ploške in jih valiti v prepad, da bi grmeči glasovi opozorili Italijane na nju. To je bil povratek dveh ljudi v stanje pračloveštva. Povzročil ga je ogromni telesni na-

por in pri Whymperu tudi duševna stiska. To je bil praspev človeškega srda napram tekmovalcu, jeza nad nasprotnikom. Nobenega dvoma več ni bilo nad uspehom. Zavest popolne zmage se je sprostila v takem prekipevanju, da je moral molčati celo Bog in vsi dobri duhovi z njim.

Tako so vplivali ti glasovi tudi na Carrela in njegove tovariše, ko jim je veter prinesel na ušesa raztrgane, razklane krike. Prepričani so bili, da so to zlobni duhovi »Bece«, ki ne pusti človeka v svoje kraljestvo. Ko so razložili Whymperjeve svetle dokolenke, ki so jih tako dobro poznali, ko so v samotni doleti tuje zveneče pračloveške glasove in zaslišali hrumenje drvečih skalnih skladov, ki seveda niso bili namenjeni njim in so padali daleč od njih, so se vrgli vsi na tla. Carrel je zakril obraz v dlani in je ležal tako pol ure čisto negiben. Saj ni bil premagan v poštenem, odkritem boju, ampak izdajal je in goljufal. Zmaga ljudi tam zgoraj je njemu pomenila razrušitev njegovega edinega življenjskega smotra.

Če bi bile razmere drugačne, bi Carrelovi spremljevalci, vzpodbujeni po Whymperovi pojavi, napeli svoje zadnje pojemaajoče moči. Dosegli bi vrh nekaj ur pozneje ko Whymper, kot drugi osvojitelji. Toda Carrel ni mogel tega, da bi onemu zgoraj pogledal iz oči v oči. Po njegovih mislih je morala imeti tu višja moč svoje prste vmes. In ker domači svetniki vendar ne smejo pomagati tujcu, je moral biti tu hudič z Bece. Carrel tisti dan ni dosegel vrha. Kolena so se mu tresla in mrmral je molitve in zakletve, ko se je s svojimi ljudmi vračal v dolino.

Giordanov denar, s katerim je dobro mislil, je po kvaril energijo teh preprostih planincev. On sam — Giordano pa je stal v tisti uri pred hotelom Mon Cervin v Breuilu in z daljnogledom opazoval Matterhornov vrh. Ze kakih dvanajstkrat se mu je zdelo, da je zgoraj odkril nekega človeka, toda vselej se je izkazalo, da je bil le kos skale.

Sedaj pa ni bilo nobenega dvoma več! Videl je može, ki so se premikali! Zmagali so! Carrel je dosegel vrh!

Ves hotel se je razgibal. Izobesili so italijansko zastavo. Giordano Fa-

vre, gostje, natakar, kuhar in hlapec: vsi so plesali na terasi ob zastavi. Favre je nastavljal sod svojega najboljšega vina in pustil, da je teklo med ljudi, ki so bili itak že od veselja pijani. Z največjim samopremagovanjem se je izmuznil Giordano v svojo sobo in je pisal svojemu prijatelju Sellu tole pismo. Abbé Gorret, ki je edini še ostal trezen, ga je nesel sedem ur daleč na pošto v St. Vincent v dolini Aosta.

Gostilna v Breuilu, 14. julija.

Ljubi Quintino!

Z brzim slom Ti pošiljam brzjav v St. Vincent, ki je sedem ur daleč od nas. Toda, da bom bolj zagotovljen, Ti pišem še te vrstice.

Danes po obedu okoli dveh sem z daljnogledom videl Carrela in njegove ljudi na najvišjem vrhu Matterhorna. Tudi mnogo drugih jih je videlo: prevara izključena; uspeh nam je torej zagotovljen. In poleg tega je bilo vreme do včeraj slabo. Zgoraj leži sneg!

Pridi, pridi takoj, če le moreš! Pošlji brzjav v St. Vincentu! Pri tem niti ne vem, če si Ti sploh še v Turinu. Že osem dni nimam niti najmanjšega poročila od Tebe! Vendar Ti pišem na dobro srečo! Če Ti ne prideš ali ne brzojaviš do jutri, se bom vzpel sam na vrh in bom prvi zasadil zgoraj našo zastavo. Gre za veliko stvar, ki se ne bo nikoli pozabila. Toda premagal se bom in čakal nate!

Whymper se je vrnil potolčen. Poizkusiti je hotel s zermatske strani! Ničesar ne bo napravil. Evviva! Italia!

IX.

Whymper je privoščil svojim ljudem vso uro veselja nad doseženim vrhom. Carrelovih ljudi niso videli več, viseče stopnjice južnega grebena so zakrivala njih povratek. Ko se je umirilo njegovo veselje, je z največjo mirnostjo in trezno roko pričel meriti višino. Njegov pogled je bil miren, hladen. Kot bi se ne bilo nič zgodilo. Douglas in Croz sta izkoristila tisti čas, ko je bil on zaposlen in sta hotela zasaditi zastavo na najvišjem vrhu.

Whymper je zaničeval tako igrkanje, in nikoli ni jemal s seboj pri-

NAŠA MLADINSKA ORGANIZACIJA

Dr. Stanislav Žitko

Ko fant odraste ljudski šoli, začne doba, ki je važna in usodna za vse njegovo bodoče življenje. Fantovska duševnost je mehka in sprejemljiva; odpira se vtisom svoje okolice in išče odgovorov na sto vprašanj.

V tej starosti si hoče vsak zdrav fant tovarišev, družčine. Ne šola, ne starši, ne katehet, marveč dobra ali slaba družba, v katero pride fant v teh letih, bo največkrat usmerila njegovo življenje.

Fantovski odsek mora biti organizirana, dobra družčina za naše fante; nudi naj jim vse, kar išče dober fant v tovariški družbi: tu naj se razvedri po delu, tu naj se igra in veseli s tovariši, tu naj se razgovarjajo o važnih in manj važnih stvareh, tu naj se pa tudi pripravljajo na čas, ko bo življenje z vso težo odgovornosti ležalo na njih.

Bolj ko vse drugo pa mora fantovski odsek biti fantu trdna in zanesljiva opora za njegov nadaljni razvoj. Zdaj se odloči, ali postane značajan in močan mož. *V fantovskem odseku naj se katoliška verska zavest fantova vzbuja, utrjuje in pogloblja, tu naj se fant vzgaja, da svoje življenje — skrito in očitno — uredi po načelih krščanske nramnosti.* Fantovski odsek naj fanta uči pravega idealizma; odvrača naj ga od danes tako nevarnega indiferentizma, enako pa tudi od škodljivega fanatizma.

Vse to more nuditi mladini samo organizacija, ki je v svoji celoti posvečena *samo mladini*, njenim potrebam in željam, njeni vzgoji. Druga je naloga stanovskih in strokovnih organizacij, ki vzgajajo stanovsko zavest in ščitijo stanovske koristi ali skrbijo za strokovno izobrazbo svojih članov. Te organizacije po svojem bistvu niso vezane samo na mladino.

Naša katoliška mladinska organizacija ima za sabo že 30 let uspešnega dela. Bila je ustanovljena iz nujne potrebe in je ta potreba ostala nespremenjena vse do danes. Če se ozremo okrog, vidimo tudi pri drugih katoliških narodih, kjer stoji kulturno življenje visoko, da obstajajo slične mladinske organizacije, ki tvorijo jedro in kvas verskega in nramnega življenja.

Zato bomo v novem letu zopet obljubili zvestobo svojemu fantovskemu odseku in bomo vse svoje sile porabili, da življenje v njem dvignemo, da bo odgovarjal zahtevam, katere naši mladinski organizaciji staviijo tisti, ki mladini hočejo dobro.

IZ ROŽA IN PODJUNE

Joža Thaler

Zakaj, zakaj srce si v boli?
Odgovor mi zveni globok:
»Več radostno ne bom nikoli,
sem kot brez matere otrok ...«

ŽALOST

*Bila na vasi pomlad je,
cvetje in smeh —
mamica pela slovenski
v tistih je dneh.*

*Ni več pomladi, ne rož.
Mati molči.
Skozi Podjuno in Rož
žalost hiti.*

MOLITEV

*Razkleni oblake, o Bog,
ki se temné nad meno!
Razprši temo okrog nas,
daj nam sonca, sliši naš glas!
Mi sredi noči bomo strti,
bratje, med sabo razprti,
zagrjeni v temo,
zapisani smrti ...
Usmili se nas, nebo! —*

SLOVO

*Sel bom v rodno vas
k bratom in sestram,
da jim še enkrat
roko podam:*

*»Zdrava, sestra, ljubi oče,
in ti, mati žalostna!
Šel bom daleč k morju,
zbogom vsem doma!«*

*Srečno, ti vasica, srečno,
mati, brat in oče! —
Dekle me je poštropilo
in se tiho joče ...*

NOVA STROKOVNA DELAV. ORGANIZACIJA

Rudolf Smersu

I.

Nedavno se je ustanovila v Ljubljani nova delavska strokovna organizacija z imenom ZVEZA ZDRUŽENIH DELAVCEV. V svoji izjavi, ki jo je objavila v »Slovincu« dne 3. decembra 1935 pravi: »Nas je poklicalo v življenje slovensko katoliško delovno ljudstvo, da ga rešimo iz objema kapi-talizma in marksizma in pripravimo pot za obnovo družabnega reda po evangelijskih naukih in po naukih papeževe okrožnice »Quadragesimo anno«.

Ta dogodek smo z veseljem pozdravili vsi iskreni katoličani na Sloven-skem. Ta dogodek je v naši kulturni zgodovini podoben nastopu škofa Mahniča, ki je z odločno gesto napravil konec vsakemu slepomišnjenju in cin-canju, konec nedoslednosti in nergaštvu ter postavil pred vsakogar veliki in neizprosni: ALI — ALI: ali katolik ali liberalec, ali katolik ali socialist, ali za Kristusa ali proti njemu, ali po papeških okrožnicah ali brez njih in proti njim.

Prav tako je nova delavska organizacija presekala z vsakim slepomiš-njem, z vsakim koketiranjem z marksizmom in socializmom ter napove-dala borbo vsaki načelni meglenosti in nergaštvu, vsaki diktaturi enega stanu nad drugim, vsakemu netenju razrednega sovraštva, vsakemu sme-šenju cerkvenih naukov in duhovščine ter pokazala, da mora biti tudi de-lavska organizacija zgrajena na načelih, na trdnem temelju, ki ga ne bo razmajala prva sapica.

II.

Morebiti bo kdo rekel, saj vendar že imamo delavsko organizacijo, Ju-goslovansko strokovno zvezo (JSZ). Čemu se je ustanovila še druga, no-va delavska organizacija?

Res, v Sloveniji smo imeli doslej samo JSZ. *Toda vodstvo JSZ vodi svojo organizacijsko ladjo po takih nevarnih in kalnih vodah, da je postalo nujno potrebno, da prevzamejo novi ljudje krmilo te ladje v roke, in če to ne gre, da si stežejo novo ladjo in zajadrajajo pod jasno nebo in v čiste vode.*

Preglejte pisanje časopisov in revij, ki jih izdaja in jih je izdajala JSZ, Delavske pravice, Ognja, Mladega plamena in Besede. Tu je bilo nešteto napadov na orlovstvo — našo najlepšo organizacijo, kar smo jih sploh kdaj imeli, na slovenske voditelje, na »katoliške kapitaliste«, pri čemer se je kazalo na naše združništvo, ki mu po zaslugi dr. Janeza Ev. Kreka in nje-govih naslednikov v Zadružni zvezi težko najdeš primeru po uspehu in po-menu, na inozemske katoliške državnike Gil Roblesa, Dolfussa, Brüninga,

Šrameka, na katoliške organizacije in katoliške stranke v drugih državah, na nemško krščansko strokovno organizacijo in njen program, na centrum, na avstrijske krščanske strokovničarje in tako dalje brez konca in kraja, smešili so papeža in njegove nauke, zlasti njegovo zamisel stanovske ureditve družbe, omalovažujoče pisali o našem velikem vodji dr. Janezu Evangelistu Kreku, propagirali in zagovarjali pa vse vrste marksizem in kolektivizem kljub vsej jasni obsodbi marksizma in kolektivizma v okrožnici »Quadragesimo anno«.

III.

»Religiozni socializem, krščanski socializem so protislovni izrazi; nihče ne more biti obenem dober katoličan in pravi socialist.« Tako pravi jasno in določno papež Pij XI. v svoji okrožnici »Quadragesimo anno«.

Po tej jasnosti in nedvoumnosti vrhovnega cerkvenega poglavarja ne more biti nobene debate več o tem, ali se sme izraz »krščanski socializem« še rabiti ali ne.

In vendar, kaj vidimo? Uradno glasilo JSZ Delavska pravica dan za dnem, v vsaki številki ponavlja ta obsojeni izraz. Celo nekako s poudarkom. Zares, ali ni to upor zoper cerkveno oblast?

V KRESU smo o tem že pisali in samo veseli nas, da je naše seme padlo na rodovitna tla in da so iz naše zemlje vstali Mahničevi borci, ki so znova postavili pred slovensko javnost vprašanje: ali — ali! Dve fronti se ustvarjata in se v borbi zaostrejata: za Cerkev in proti njej, za papeža in proti njemu. In tudi slovensko delavstvo se mora odločiti in zapustiti megleno sredino. Danes ni več čas, da bi človek tičal z eno nogo v krščanstvu, z drugo pa n. pr. v socializmu. Komur ugaja socializem, naj bo socialist, toda odkrit, kdor pa hoče biti kristjan, naj bo kristjan, toda cel in dosleden.

IV.

V Sloveniji je danes nekako 120.000 delavcev in delavk. Od teh jih je organiziranih v JSZ okoli 4.500. In to število je dosegla JSZ v času, ko je imela monopol med delavskim gibanjem.

Ali ni to naravnost usodno za slovensko delovno ljudstvo? Ali ni to nesreča, da prav za prav strokovno ni organizirano in da zato nima prave možnosti, da se brani zoper izžemanje in izkoriščanje s strani brezvestnega kapitalizma? Prav zato je slovensko delavstvo v primeri z ostalim evropskim delavstvom zelo na slabem.

Krivda za to strašno dejstvo leži na JSZ, ki ni znala slovenskega delavca, kljub temu, da mu je prirojeno veselje do organizacije, pritegniti v organizacijo. Pritegniti pa ga zato ni mogla, ker mu je hotela vcepiti tujo učenost, iz tujine prinešene nauke, ki so se rodili v židovskih glavah in ker

je vedno bolj trgala vezi z vsem ostalim katoliškim gibanjem. Tako se je naše delavstvo znašlo v silni osamljenosti, ločenosti in zato nejakosti. Pred 25 leti je bilo vse drugače. Takrat je štela krščanska delavska organizacija 6.000 članov, čeprav ni bilo v vsej Sloveniji preko 60.000 delavcev. To razmerje med tedaj in danes je naravnost kričeče!

Ker ni našla in ne iskala JSZ stikov z ostalim katoliškim organiziranim gibanjem, tudi ni našla odziva in razumevanja pri delavstvu. Postala je okostenel skelet, ki nikogar ni zanimal, nikogar več privlačeval. Prav zato je bila naša dosedaj edina delavska organizacija čisto osamljena, tuje telo v slovenski katoliški organizirani skupnosti, brez življenjskega stika z drugimi našimi stanovi in organizacijami.

V.

Mnogo se jih je trudilo, da bi prišlo pri JSZ do izprememb. Bilo pa je vse zastoj. Vodstvo je odklanjalo vse nasvete, vse vplive, odklanjalo duhovne voditelje, odklanjalo druge osebe, ki bi rade delale. Vodstva ni bilo mogoče spremeniti, ker je imelo in ima radi svojih nedemokratičnih pravil ogromno moč v rokah in volja delegatov skoraj ne more priti do izraza. Na občnem zboru JSZ ima namreč vsak član in namestnik načelstva po en glas; samo po en glas ima pa tudi vsak delegat, ki zastopa po 30 članov. Na ta način uvidevni delegati niso seveda mogli nikdar ničesar spremeniti inboljšati; njihov glas je bil glas vpijočega v puščavi.

Radi tega so se od JSZ najprej ločili krščanski nameščenci. Začeli so s svojo organizacijo in v njej združili z malimi izjemami vse krščanske nameščence v Sloveniji. Tudi ti so hoteli še vedno sodelovati z JSZ in so se z njo dolgo pogajali. Bilo pa je nemogoče sprejeti pogoje, ki jih je kategorično diktirala JSZ. Nič manj kot to je namreč zahtevala, da se nova nameščenska organizacija, ki šteje danes že preko 600 članov, popolnoma ukloni nekaterim delavskim strokovnim tajnikom, svojo organizacijo likvidira ter s svojimi člani korporativno prestopi v nameščensko organizacijo JSZ, ki kljub dolgoletnemu obstoju šteje danes reci in piši 50 članov. Ne le to, da likvidira, tudi povsem opustiti bi morala svoje delo za korist zasebnih nameščencev v smislu katoliškega svetovnega nazora in po smernicah papeških okrožnic ter se v vsem podrediti direktivam vodstva JSZ.

Po zgledu nameščencev so se končno osamosvojili tudi delavci, ki žele več dela in hočejo v svojem gibanju strogo izvajati načela papeževe okrožnice. Ustanovili so »Zvezo združenih delavcev«,*) ki se razširja po vsej Sloveniji. Nova organizacija dobro ve, da bo delavstvo doseglo v Sloveniji uspehe le, če bo imelo za program svoje upravičene borbe prava načela in

*) Sedež ima v Ljubljani, Velika čolnarska 7/I.

pravo taktiko, za katero se bo zavzelo tudi celotno slovensko organizirano krščansko ljudstvo.

Danes se bije boj med dvema nasprotnikoma: med krščanstvom in marksizmom. Kdo bo dal junake, ki bodo šli na barikade proti marksizmu in komunizmu? Ali mar gibanja, ki z marksizmom koketirajo, ali pa načelni, brezkompromisarski, vseskozi katoliški pokreti?

Naj navedemo tu besede »Našega lista« (dec. 1935): »Tako je torej (z ustanovitvijo Zveze združenih delavcev) prekinjen strašen molk o »Quadragesimo anno« med slovenskim delavstvom. Nepregledno je zlo, ki ga je rodil ta molk. Ves delavski krščanski svet govori danes o skušnjah in uspehih na podlagi dela po tej odrešilni okrožnici, le pri nas smo hoteli biti bolj pametni ko vrhovno cerkveno vodstvo in smo v tej važni točki tako škodljivo zaostali. Zato popravimo, kar se popraviti da!«

In ker se je rodila organizacija, ki hoče to popraviti, jo slovenski fantje pozdravljamo in ji stavimo na razpolago vse svoje mlade moči.

MRAK NAD VASJO

Povest. Spisal *Ivan Čampa*.

I. NEDELJSKO POPOLDNE.

Nad vasjo je ždelo mrko zimsko popoldne. Spod nizkega neba, ki je bilo komaj za pedenj višje od streh, so se opotekale redke snežinke. Nekje spod gozda je prihajalo kričanje vran, ki so se lačne spreletavale od vasi do vasi in iskale po zameutenih gnojiščih hrane. Zima je bila tisto leto od psa huda in kar ni hotela popustiti. Celo na živali je tako pritisnilo, da so se začeli okrog samotnejših vasi klatiti volkovi, ki jih je zima in lakota prignala tam od kočevskih gozdov. Kaj takega, so pripovedovali, se ne zgodi vsako zimo. Seveda, žival je lačna, pa pride. Skoraj pri sleherni hiši je že ponovno zmanjkalo drv, tako da so morali hoditi ljudje v najdebelejšem snegu ponje. Saj je bilo tako, da Bog pomagaj. Dva zglavnika sta zalegla v peči čez dan toliko ko nič: še okna se niso odtajala. Pota so bila vsa v celo in ljudje so vse dni ostajali doma in posedali po zapečkih. Le k maši in če je bilo res kaj silnega, so hodili po smučeh. Ljudi je skrbelo vedno bolj, kaj bo, če se ne bo nič prenagnilo. Pa je vse kazalo, da mraza ne misli biti še konec in da se bo glavno šele začelo, kajti marec je ves pasji.

Snega je bilo toliko, da so hiše molele iz njega kot majhni grički. Ponekod so ga šli odmetavat s streh, da se ne bi zrušilo tramovje od prevelike teže. Med hišami so odkidavali le toliko, da se je živina prerinila do vode in da je sosed lahko prišel do sosedu. V tistem popoldnevu se je zdelo, ko da bi izumrla vsa vas.

Marentova hiša je stala prav na koncu vasi, tam, kjer se pot od vodnjaka odcepi proti mlinom. Še pet drugih hišic je bilo tam, kar na kupu, samih bolj ponižnih in

le napol zidanih. Tako se je zdelo, ko da te hišice prav nič ne spadajo k vasi in ljudje so to prav dobro čutili, zato so vzdeli temu koncu ime Mali kot.

Marentov France je bil to popoldne prav sam doma. Sestra se je bila précej po jedi nekam zgubila, oče je pa tudi odšel takoj za njo k Lipetu, kjer je bila nekdam gostilna in se še zdaj kar tako iz navade shajajo tam možakarji, ki sede pozimi brez dela okrog peči, iščejo po zamazanih žepih prah starega tobaka, ki je morda ostal še od tistih lepih dni, ko je bilo še vsega dovolj, ga trebijo v pešteh in vsipljejo v pipe ter prižigajo z ogljem iz peči, žalujejo za starimi časi, se praskajo za ušesi in s skrbjo drug drugega sprašujejo, če je slišati, da bo kaj boljše ...

Tako je sedel France brez dela na peči; noge so mu visele ob mlačnih modlih. Žalostno je gledal na šivalni stroj, ki se je prašil v kotu in je bil že star in ves majāv. Saj je sešil že toliko oblek! Že Francetov oče ga je rabil bogve koliko let. In kako ga je vrtil včasih France! Saj, včasih! Tedaj je bilo dela in denarja, da France ni vedel, kam bi z obojim. Zdaj je pa tako prišlo, da se stroj praši v kotu, France pa je porabil v teh težkih časih poslednje prihranke. Kjer so jeseni kaj pridelali, je že še, kjer je pa pri hiši tako, da mora človek z obrtjo preživljati sebe in družino, je v teh časih velika reva. Kaj se če! Dela ni. Ljudje od nobene strani nič ne dobijo, kar vsak dan je slabše, včasih je komaj za sol pri hiši. Prav res, da ljudje ponekod še za najpotrebnejše nimajo. Glavno je hrana, z obleko se že nekako prestopi. In tako France že ves mesec ni obrnil stroja. Saj bi ljudje radi kupili in prinesli delat, o, marsikdo je krvavo potreben. Od nekaterih družin hodijo otroci vsi zašiti v cerkev. Če pa ta ali drugi izuboža za cajgaste hlače, prinese strahoma delat in pravi: »Če hočeš narediti, veš, plačati ne bom mogel takoj.« In kaj naj reče France drugega, kot da bo naredil, čeprav ve, da bodo hlače že zdavnaj raztrgane, denarja pa ne bo in ne bo še videl. Zato je Franceta prav zares skrbelo, če bo prestal do spomladi. Prav skromno bodo morali živeti, če se bodo hoteli preriniti z očetom in sestro.

V takih temnih mislih se je pretezal France po peči in dolgčas mu je bilo. Človek sicer stori opoldne komaj križ po jedi in se že začne mračiti, a kljub temu je dan tako siv in dolgočasen! Prejšnje zime, ko je bilo še Telovadno društvo, je hodil v društveno sobo, ki je bila dvorana in telovadnica obenem. Tam se je zabaval na ta ali na drugi način. Ob misli na tiste čase mu je postalo nekako svetlo pri srcu. Dve leti je bil za tajnika in dosti se je trudil za čim lepši uspeh društva. Fantje so ga imeli zelo radi, ker je bil priden in popolnoma drugačen kot drugi. Vedeli so, da je najbolj izobražen med njimi, zato so na njegovo besedo dosti dali. In France se je res trudil noč in dan. Delal je za ves odbor. Na njegovo pobudo so si nabavili za dvorano novo telovadno orodje, skrbel je za prireditve in vedno navduševal tudi ostale fante po vasi, da naj se zapišejo med člane. Prav v zadnjem času je delal na vso moč, da bi zbral čim več denarja za novo dvorano. Sicer je bila tista prostrana soba v stari šoli kar na vso moč pripravna za društvene prostore, ali društvo bi se le bolj ponašalo s svojim lastnim domom.

Pa je nenadoma prišlo vse drugače. Kar čez noč je bilo društvo razpuščeno in imovina zaplenjena. France je skoraj jokal od bolesti, ali stisnil je pesti in se z vso ljubeznijo vrgel na delo v Kulturni zvezi. »Če so nam vzeli ono, držimo vsaj to, kar

imamo.« Fantje so ga sicer gledali nejeverno, a ker so videli njegovo odločnost, so se znova oprijeli. Nekateri so sicer pristopili k drugemu, nasprotnemu društvu, ali teh ni bilo škoda. Kaj takega so storili pač tisti, ki jim je bilo vseeno, kje so.

Prav letos pa, ko je bilo med fanti že vsaj kolikor toliko navdušenja, je bila nenadoma razpuščena še Kulturna zveza. Tedaj bi bil France skoraj obupal. Nikdar ni bil črnogled, toda to se mu je zdelo preveč. Saj so se zgražali še ljudje, ki jim ni bilo nič mar za tako stvar, zdaj so pa le vedeli, da se godi nekje nekaj prav posebnega, kar sami niso vedeli, kaj. Od tistega februarskega popoldne, ko so kaplan, nadučitelj in on pregledovali društveno imovino, se je popolnoma spremenil. Zaprl se je sam vase in je le redkokdaj še prišel v družbo. Gospodu kaplanu to sicer ni nič preveč ugajalo. Z žalostjo je gledal, kako se fantje razgubljajo. Še dober mesec ni odkar je bilo društvo razpuščeno, pa so se že kazali sledovi. So bili sicer še fantje taki kot hrasti, ki jih ni moglo nič podreti, za te je bil gospod trden, da bodo vztrajali, pa naj pride, kar hoče. Pa je bilo med njimi tudi dosti takih, o katerih je gospod kaplan vedel, da zahajajo v društvo samo radi zabave, ki so bili mlačni in nič kaj dovtetni za dobre stvari, pa so vendar držali, dokler je bilo vse v redu. Zdaj pa se je gospod bal, da ne bi kar nenadoma vsi presedlali tako kot Čížemček, ki je bil prej videti tako vnet, zdaj se je pa kar nenadoma znašel pri nasprotnem društvu.

Seveda, Čížemčku je šlo le za to, da bi čim bolje shajal. Čevljar je bil, ki ni kdo ve koliko zaslužil in se je preživljal le stežka. Tam nekje z jezerske doline se je bil priklatil po vojski in ga je bilo potem povsod polno. Ko je začutil, da piha drug veter, se je kar čez noč znašel pri onih, ki so ga sprejeli z veseljem in so ga izvolili pri društvu celo v odbor.

Gospodu kaplanu je bilo hudo, ne toliko radi Čížemčka samega, kakor radi slabega vzgleda, ki ga je dal drugim. Nekoč je Francetu tožil o vsem tem in mu je dejal:

»Vsaj ti, ki nekaj dajo nate, bi jih malo brzdal. Glej, jaz ne pridem toliko mednje, ker ne utegnem, na prižnici pa človek tudi ne sme povedati, kar bi rad. Zdaj so taki časi, da ne smeš prav nič ziniti. Ponižali so nas. Ne smeš niti bevskniti, če te še tako boli in če si prepričan, da se ti dela še taka krivica. Kar precej imaš v hiši žandarje in preiskavo. Glej, zato pa daj ti, ki lahko, reci kako besedo! Fantje se med sabo lahko dosti več pomenite, kot bi se mogli javno. Pa tudi nevarno ni tako. Vedi, da je to zelo veliko delo, ki bi ga naredil s takimi in podobnimi stvarmi.«

Francetu je šlo vse to do srca, ali veselja kar ni imel več pravega. Le včasih, ko je prišel vasovat kdo izmed prejšnjih članov, mu je kaj potožil, ali kar tako v en dan.

Ko je tisto popoldne vse to premišljal, mu je nenadoma postalo tesno pri srcu in kar nič več ni mogel strpeti v sobi. Stopil je s peči, se pokrnil in odšel po ozki gazi k Petronu v gostilno, da bi se razvedril na ta ali na drugi način.

Okrog miz so sedeli fantje. Včasih je bilo ob nedeljah toliko vina na mizah, da so ga razlivali po podu in vedno znova naročali. To je bilo včasih. Zdaj pa so bile skoraj vse mize prazne...

Ko se je France razgledal po sobi, je sédel k mizi pri oknu, kjer je sedelo nekaj fantov od prejšnjega društva. Veseli so bili, da imajo po dolgem času spet Franceta

v svoji sredi. Na drugi strani sobe je sedelo nekaj možakov, pri peči pa fantje od telovadnega društva Sinja krila. Med njimi je bil tudi Čižemček, ki mu je postalo nerodno, ko je vstopil France, in je pogledal v tla. Poleg njega je sedel Pakižev Ivo, ki je bil tajnik in je Čižemčku nekaj razlagal. Ko je opazil Franceta, je začel namenoma govoriti bolj glasno, da bi izzival. Ta pa se za to ni dosti zmenil in se je pogovarjal s svojimi.

Nenadoma pa je stopil v sobo trgovec Mršek, predsednik društva Sinja krila. Ogromen po zunanosti že tako, se je zdelo, da s svojim odločnim nastopom premore marsikaj. Rekli so, da je precej šolan in da marsikaj premore na odločilnih mestih.

Glasno je pozdravil fante pri peči s svojim društvenim pozdravom in malomarno pogledal družbo pri oknu. Naročil je štefan vina in začel po svoji stari navadi prav glasno vsem razlagati najnovejše dogodke in druge podobne stvari. Domišljal si je, da je silno zanimiv, zato je govoril še z večjim zanosom. Polagoma je prešel na notranji položaj v državi in razlagal je, kako bo zdaj boljše, ko je vse odstranjeno in se bo lahko delalo brez ovir. V mislih je imel pred mesecem razpuščena Kulturna društva in ni kar nič skrival svoje zadovoljnosti nad tem, samo, da bi one pri oknu bolj razkačil.

France in njegovi so nekaj časa molčali, ko se jim je zdelo pa le preveč, so se le vtaknili v pogovor in začeli so dokazovati, da se jim je godila krivica. Posebno France je govoril tako ognjevit, da so prislunili celo možakarji od sosednje mize in so mu začeli pritrjevati, čeprav v začetku niso vedeli, za kaj gre. Čižemček pa je bil nenadoma nekam izginil, ko nihče ni vedel, kdaj.

Mršek in France sta se pregovarjala vedno bolj srdito. Počasi so se vmešali v prepir tudi fantje od obeh miz, ki so držali vsak s svojo stranko. Videti je bilo, da bo nastalo še kaj hujšega.

»Saj je zdaj naše društvo za vse,« je pojasnjeval Pakižev Ivo onim pri oknu. Zakaj pa ne pristopite tudi vi zraven? Prav tukaj se vidi vaša zakrknjenost in starokopitnost. Kaj pa je treba dveh podobnih si društev?«

»Treba jih je, treba! Vsaka velika stvar nastane le iz dveh nasprotujočih si sil, ki se med seboj vedno podžigata, ko tekmuteta druga z drugo. Celo voda se usmradi, če stoji dalj časa, prav tako pa vsaka druga stvar zaspi, če nima neke nasprotujoče moči, ki bi jo kar naprej podžigala in dramila.«

France bi bil pripovedoval še naprej, da se niso nenadoma odprla vrata in da nista stopila v sobo dva orožnika in tik za njima Čižemček, ki je s stisnjenimi pestmi pokazal na Franceta.

Moža postave sta zaukazala mir in začela sta zasliševati vso družbo o tem, kaj je govoril France.

Mršek in njegovi so začeli pripovedovati, toda popolnoma drugače, kot je France v resnici govoril.

Orožnika sta zapisovala besedo za besedo. Fantje okrog Franceta so se začeli razburjati, češ, da on ni tako govoril, oni okrog Mrška pa so trdili, da prav tako in nič drugače. Orožnika se nista hotela pregovarjati in sta dejala, da bodo že na sodnji povedali, kako je bilo, nato sta odšla.

Med goste je stopilo nekaj čudnega, da se niso čutili več varne in so drug za drugim začeli zapuščati gostilno. Samo oni pri mizi ob peči so ostali, si zadovoljno meli roke in grozili, da bodo že vsem tako pokazali. Ostali so še dolgo v noč pri vinu.

Drugim pa, ki so se izgubljali v mrak, ki je bil legel medtem nad vas ves črn, se je zdelo, da je nebo tako nizko in težko, da jih duši in jim tlači k tlom telo in srce...

(Dalje prihodnjič.)

DA SI BOMO NA JASNEM!

Francè Pernišek

Ko je prva »Brazda« zagledala beli dan, smo postali pozorni. Izpovedala je program Zveze absolventov kmetijskih šol (ZAKŠ). Gibanje smo z veseljem pozdravili. Pričakovali smo, da bo, oprto na božje zapovedi in zdravo kmečko pamet, delalo na zboljšanju življenjskih prilik v slovenski kmečki vasi. Upali smo, da bo nova kmečka organizacija zvest tolmač Pi-jeve okrožnice »Quadragesimo anno« in da bo v njenem duhu zastavila svoje delo in pripravljala pot za stanovsko ureditev slovenskega občestva.

Žal, čas je pokazal, da smo se motili, da smo preveč pričakovali. Gibanje, spočetka uravnano v pravo smer, je po krivdi nekaterih zašlo na stranpota. Kakor slepec ne more voditi slepca, tako tudi ne morejo mlade gibanja pravilno usmerjati ljudje, ki morda sami ne vedo, kaj so in kaj hočejo, ki so brez pravih načel. Ni gibanja brez načel, zakaj prav načela so notranje gibalno, ki vodi gibanje do smotra, do solidne organizacije. Kakor je vsak posamezen član organizacije postavil lik svoje osebnosti na soliden temelj svetovnega nazora, tako mora tudi organizacija, ki spoštuje prepričanje svojega članstva in zastopa njegove interese, postaviti svojo zgodbo na soliden temelj zdravih in pravih načel. Vemo in priznamo, da je ogromna večina članov Zakša odločno in zavedno katoliška. Toda »Brazda«, ki je glasilo Zakša, prepričanja svojega članstva ne spoštuje. V »Brazdi«, ki izhaja že dve leti, zastonj iščemo kulturne opredelitve v tem smislu, v njej ne najdemo idejne jasnosti. Ves čas se »Brazda« krije z neko indiferentnostjo, z nekim modernim moraliziranjem. Da ne bomo krivični, zadnji čas že opažamo pri njej neko kulturno smer, ki je pa katoliški sovražna.

»Kres« hoče biti in tudi je tolmač mišljenja in hotenja slovenskih katoliških fantov. Kot tak ne more iti mimo pojavov, ki zadevajo slovensko kulturno življenje. Zato tudi ne more prezreti pisanja »Brazde« in dogodkov v Zakšu. Ne obsoja, ampak opominja in svari, dá, svari! Naj tudi nihče ne misli, da na pisanju »Brazde« večina naših fantov ni interesirana. To bi mogli trditi pač takrat, če bi bila »Brazda« glasilo n. pr. kakega družabnega kluba...

Poglejmo torej in poskusimo spoznati, kaj in kakšna je »Brazda«. »Zamišljena najprej le kot glasilo absolventov kmetijskih šol, je bila končno zastavljena bolj na široko: postala je in hoče ostati stanovsko glasilo vsega slovenskega kmečkega ljudstva.« (»Brazda« 1935 št. 1., str. 1.)

»Brazda je torej last vsega kmečkega ljudstva«.

»Prav posebno pa je naša »Brazda« last in ponos naše kmečke mladine, predvsem one, ki je strokovno izobražena.« (»Brazda« prav tam).

»Skušali bomo združiti vse resne in dobro misleče kmečke ljudi, mlade in stare, za pošteno, složno in nesebično delo v korist slovenskemu kmečkemu ljudstvu.« (»Brazda« 1935, št. 1., str. 2.)

»Ker je »Brazda« kmečko glasilo in kmečka last, je s tem že povedano, da je njeno svetovno nazorno stališče tako, kakršno zavzemajo kmečki ljudje, ki list izdajajo in vanj pišejo.« (»Brazda« prav tam.)

Te trditve so važne. Slovensko kmečko ljudstvo z občudovanja vredno odločnostjo in samozavestjo izpoveduje svoj katoliški svetovni nazor. Vsa vprašanja, na katera zadevajo naši ljudje, pa naj si bodo gospodarska, zasebna ali javnega značaja, vse motre s tega idejnega vidika. »Brazda« ne izraža prepričanja večine slovenskega kmečkega ljudstva, ampak svetovno nazorno stališče tistih kmečkih ljudi, ki list izdajajo in vanj pišejo. Baš to je značilno! Torej, če se med kmečkimi pisci najde brihten komunist, ki zna svoje misli spraviti na papir, lahko v »Brazdi« izraža svoje »svetovno nazorno stališče.« Zanimivo je v tej zvezi, da v »Brazdi« nahajamo članke, ki jih stalno pišejo eni in isti ljudje, ki stalno ponavljajo isto misel, le da se poslužujejo vsakokrat druge oblike. Ali torej tako izraža »Brazda« kulturno opredelitev slovenskega kmeta?

Med drugimi beremo tale stavek: »Ni v naši moči, niti v naši nalogi, učiti kak svetovni nazor« (Brazda« 1935, št. 1., str. 2.) Nihče tega od »Brazde« ne zahteva. Nedosledno pa je govorjenje nekaterih brazdašev češ, da ne marajo pokazati kulturne opredelitve zato, ker bi s tem odbili članstvo, ki je nasprotnega prepričanja. Tako! Kako naj tedaj razumemo takele stavke: »Kmetje samo garamo, molčimo in trpimo... razdeljeni smo po nazorih, zato tudi nimamo tega, kar je prvo in glavno; stanovske splošne človeške zavednosti.«

»Naša zavednost pa bi dvignila tudi splošno moralo, ki je danes pred propadom. Prava pa je le morala človečanstva, morala bratstva, morala ljubezni...« (»Brazda« 1935, št. 7., 8, str. 113.)

Tako moralo pospešuje tudi boljše življenje; za nas pa obstaja samo ena prava morala, to je *katoliška morala*. Če torej »Brazda« že pospešuje neko človečansko moralo, zakaj pa ne bi katoliške, saj so njeni bralci katoličani?

Voditelji katoliškega in sploh kulturnega življenja pri nas so duhovniki. Ogromno je delo, ki so ga med nami izvršili tudi v gospodarstvu. Kako

občutno nas zato dirne taka-le sodb o slovenski katoliški duhovščini: »Mi kmetje vzgojimo večino duhovščine... vse kar so porabili za študije, je takorekoč pritrغانo in pristradano v ta namen, da bo kdaj kdo za kmeta res boljše čase ustvaril... Ko taki gospodje pridejo do takega položaja, kjer bi lahko kmetu pomagali, takrat po navadi oslepe in ne vidijo več kmeta.« (»Brazda« 1935, št. 1., str. 9). Pa poskusimo poiskati vzrok takega početja s kmetom. »Saj ga vendar drugi stanovi nujno rabijo, posebno pa ga rabijo tisti, ki hočejo biti »voditelji naroda«!... Njegovi reševalci pa se gnetejo v sejnih sobah raznih organizacij... in žive z zavestjo..., s težavami obložen kmet tudi uboga rajši!« (»Brazda« 1935, št. 1., str. 3).

»Brazda« se boji zameriti nekaterim članom nasprotnega mišljenja, ni pa imela bojazni tako brezstidno oklevetati slovensko duhovščino, dasi bi morala vedeti, da bo s takim pisanjem žalila čut večine članstva.

Toda nismo še končali. Za katoliški socialni nauk »Brazda« nima razumevanja. Če se že bavi s tem naukom, ga do smešnosti mrcvari, postavlja pavšalne in nedokazne trditve, papeže omenja kot neke sociologe ali pa njihove izjave zmaši pod tekst revolverskih člankov levičarskih piscev, kakor da so papeži zagovorniki takih ekstremnih idej.

»Človek je vreden toliko, kolikor je vredno njegovo delo. Človeka je torej pravilno ceniti po njegovem delu« (»Brazda«: O bodoči združni državi št. 7., 8., str. 113). »Zemlja je tistega, ki jo obdeluje sam in na njej stalno živi.«

»Meščani naj ne posedujejo zemlje po vaseh. Tistim, ki jo imajo, se odvzame, posedovanje zemlje ni pravica, marveč dolžnost napram narodu.«

»Vsako bogastvo je pregrešno in nenaravno, toda ni pogrešnejšega in nenravnejšega bogastva, kakor je tisto, ki je zasnovano na veleposestvu.« (»Brazda« 1935, št. 7., 8., str. 114.)

»Država se je razvila po dolgem zgodovinskem razvoju kot prisilna združitev, ker je od vsega početka obstajal v njej samo eden vladajoči razred, ki je s silo vladal nad drugimi, navadno številnejšimi, toda slabše organiziranimi razredi ali družabnimi vrstami.«

»Združna država edino more uspešno odpraviti razredne razlike. Razrednost predstavlja vedno nasprotnost, nadmoč in podrejenost. Razredi sicer danes morajo obstajati, toda ko se odpravijo vzroki njihovega postanka, v prvi vrsti prisilna združitev ljudi, ne bo več razredov v tem smislu kot danes.« (»Brazda« št. 10., str. 127.)

Mi vsi prav dobro poznamo slovar, iz katerega so pobrane te fraze. Ponavljamo, da ima »Brazda« pred katoliškim svetovnim nazorom, proti

katoliškemu socialnemu nauku pomisleke, nima jih pa proti agrarnemu komunizmu, ki veje iz gornjih citatov.

Recimo, da proti Zakšu kot organizirani skupnosti nimamo ničesar, da je večina članstva odločno katoliško svetovnonazorno usmerjena. Upravičeno pa trdimo, da je v Zakšu vendar le nekaj ljudi in pri »Brazdi« nekaj stalnih piscev, ki zavestno in namenoma tako pišejo, vzdržujejo tako pisanje in hočejo svoje prepričanje posili vsem ostalim članom vbijati v glavo.

Naša sodba o tej stvari je taka. Nobena stanovska organizacija, ki hoče kaj pomeniti, ne more biti nevtralna, zlasti pa ne, če hoče zajeti najširšo plast slovenskega naroda — kmeta. Stanovsko vprašanje se more motriti samo z idejnega vidika. Govorenje in pisanje o »neodvisnosti«, »enotnosti«, »nevtralnosti«, spoštovanju osebnega prepričanja« so samo pretkane *komunistične krilatice*, ki se pri nas nekateri mladi ljudje nanje love. Vsi vemo, da so vprašanja družabne in gospodarske ureditve, kulture, vzgoje, šole itd. *svetovno nazorna vprašanja*; ali jih gledaš z liberalnega (n. pr. kapitalizem) ali pa s krščanskega vidika (n. pr. narodnostno, kulturno, stanovsko in teritorialno samoupravna ljudska država). Kateregakoli vprašanja se lotiš, pa ga obračaj kolikor hočeš, izogibaj se svetovnonazornemu gledanju kolikor moreš, vselej je rezultat tvojega gledanja ali liberalni ali marksistični ali krščanski svetovni nazor ali pa neka kalna mešanica vseh treh. Čim n. pr. ugotavljamo naravno pravico in poudarjamo za to zahtevo, je to že gledanje vprašanja s krščanskega sociološkega vidika, kajti stanovska ideja, (da so stanovi naravne tvorbe, da jim mora biti zato v dejanskem življenju priznana samouprava in javnopravni značaj v izvrševanju njihovih naravnih funkcij itd.) je po svojem bistvu krščanska; liberalizem in komunizem namreč v načelu zanikata stanove kot naravno sociološke tvorbe in jih zato v praktičnem življenju nasilno razkrajata. Če pa hočemo, da se n. pr. vsa zemlja in vse gospodarstvo podržavi in centralizira, priznavamo komunistična načela. Če pa smo zadovoljni, da vsak po mili volji ravna v gospodarstvu, kakor mu bolje kaže, smo pristaši gospodarskega liberalizma (kapitalizma).

Tudi čisto strokovna vprašanja, n. pr. uporaba umetnih gnojil, naprava gospodarskih poslopij, direktno seveda nimajo korenin v svetovno nazorni osnovi, indirektno pa tudi ta čisto strokovna vprašanja posegajo v svetovni nazor, saj n. pr. vemo, da stanovanjske kasarne propagira komunizem, ker je nasprotnik družine.

Iz vsega tega sledi, da je povsem zgrešeno naziranje, po katerem naj bi bila kmečka stanovska strokovna organizacija »splošna«, »neodvisna«,

»enotna« za pripadnike vseh svetovno nazornih prepričanj. Lahko je brezbarvna, taka mora biti stanovska zbornica. Zbornica bi morala biti zastopstvo javnopravne in samoupravne korporacije kmečkega stanu. Stanovske organizacije pa združujejo stanovske pripadnike določenega svetovnega naziranja in na njem temelječega programa za svojo stanovsko področje, s katerim gredo na volitve zastopnikov v stanovsko zbornico. Tako je pri delavskih organizacijah, tako je v Delavski zbornici. Še bolj neutemeljena pa je misel neodvisne kmečke stanovske organizacije pri nas v Sloveniji, kjer je gotovo najmanj 90% kmetov pozitivno krščansko usmerjenih. Krščanski kmetje naj si osnujejo svojo organizacijo, kmetje ostalih naziranj lahko snujejo in bodo snovali svoje. Kolikor bo katera močna, toliko bo imela vpliva v kmečki stanovski zbornici. Dejstvo je, da se bodo v zbornici takoj prvi hip pokazale svetovnonazorne razlike in da bo to vedlo do opredeljevanja v skupine. Zato je nesmiselno propagirati neodvisnost, nevtralnost. Taka miselnost je odsev današnje idejne zmede, ki jo širi komunizem, da potem lahko v kalnem ribari.

Danes je v svetu borba, ki zahteva, da se opredelimo na eno ali drugo stran. To ni samo borba za zgolj miselno prepričanje, temveč borba za celotno življenje: za kulturno, gospodarsko, družabno vsebino in obliko bodočnosti. Čimbolj bomo tukaj katoličani popuščali, močnejši bodo postali naši nasprotniki. Zato tudi za Zvezo absolventov kmetijskih šol in za »Bra-zdo« ni druge poti, kot da se v borbi, ki je že zajela ves svet, opredeli jasno, odkrito in nedvoumno na eno ali drugo stran. Naši fantje pa naj o stvari razmišljajo in ob pravi priliki to zadevo tudi tako uredijo kakor to čas od nas zahteva.

PISMO BOLNEGA TOVARIŠA

Škrli Ivan

Ni ga, ki bi bol mi utešil,
ni ga, ki bi me bolezní rešil.
Vsemogočni le mi je uteha,
nanj mi duša misliti ne neha.

Res, da človek mlad rad nanj pozabi;
v zdravju misli, da ga pač ne rabi.
Ko pa mu bolezen moč telesno vzame,
ve, da ni ko naložiti križ na rame.

Vdanost v boli Bogu naj bo žrtev sladka,
da vam, bratje, pot bo k uspehu gladka.
Bog vas živi! V delu, trudu boste srečni.
Vidimo se onkraj groba v slavi večni!

LEPOTA KMEČKEGA DELA

Dragi Tone!

Pred kratkim sem v nekem časopisu čital, kako lep, važen in veličasten je kmečki poklic. Nekako takole je bilo pisano:

»Lepega poletnega dne, ko sonce z zlatimi žarki objema svet, stojiš na obronkih Slovenskih goric in gledaš pod sabo prelepo Mursko polje. Pred Tvojimi očmi se razprostirajo krasne pokrajine, ki jih neguje priden slovenski kmet. Kamorkoli se ozreš, povsod vidiš sveže obdelano njivo ob njivi. Kakor pestra, dragocena in umetelno tkana preproga se v nedogled širi pred Teboj pokrajina. Srce Ti vzdhrti ob pogledu na veličastna polja. Kako čudovito lepa slika, kaka mojstrovina človeške pridnosti je pričarana Tvojim očem. Tukaj vidiš, da se umetnine ne ustvarjajo samo s čopičem, peresom in svinčnikom, ampak tudi s plugom. Da, dragi Tone, umetnost je plug prav zastaviti in voditi in tudi te umetnosti se je treba učiti. Meščan seveda tega ne bo razumel in verjel, ker misli, da je kmetovo delo le mehanično, da dela samo z rokami in da pri tem nič ne misli. Ne ve pač, koliko moči, poguma in vztrajnosti je treba ratarju, da vzdrži v burji in viharju, da zna v vsakem letnem času prijeti za tako različno in menjajoče se delo. Kmet živi v svetu, ki terja od njega vestno izpolnjevanje težkih dolžnosti, opravljati mora težko delo, v trdem vsakdanjem boju z naravo mora imeti dostikrat veliko poguma, da ne kloni pred neuspehi in prevaranimi upi. Le tisti kmet, ki je z vsem srcem vdan Bogu, zmore pravilno voditi in obračati plug. Srečna dežela, ki se naslanja na kmeta in ki njegovo delo tudi ceni!«

Teh lepih misli, dragi Tone, ne bom nikoli pozabil. Ponovil sem jih Tebi, ker tvorijo najlepši uvod v pisma, ki Ti jih bom letos pisal, in s katerimi Te hočem poučiti o Tvojem poklicu in Te zanj usposobiti. Lep in vzvišen je Tvoj poklic in Ti s svojimi stanovskimi tovariši vred nimaš vzroka, da bi se ga sramoval. Nasprotno, nanj moraš biti ponosen! Bodi mu zato srčno vdan in skrbi za napredek kmečkega doma in slovenske vasi. Čimbolj se boš sam izobrazil, več boš lahko tudi drugim in narodu koristil. Ne misli samo nase, temveč na vse, ki s Teboj vred obdelujejo slovensko grudo.

Ti v srca ljubljenih rojakov
sej seme plemenitih rož,
da bomo narod poštenjakov,
da bomo narod vrlih mož!

S to željo Ti kličem prisrčni Bog živi!

Tvoj brat

France.

KATOLIČANI PO DRUGIH DEŽELAH

»*Osservatore Romano*« o Čsl. Orlu. Vatikanski list »*Osservatore Romano*« je pod naslovom »Božja mladina« priobčil zelo lep članek o delovanju in pomenu češkoslovaških Orlov. Med drugim piše tudi tole: »Telesna vzgoja v Čsl. Orlu bi bila sama po sebi pomanjkljiva, če ne bi se dopolnjevala z močno duhovno vzgojo. Zvest vsem svetinjam in velikim krščanskim apostolom vseh narodov, svest si tisočletnih verskih tradicij, si je Čsl. Orel nadel nalogo, da svojemu narodu vzgaja krepke, duševno in telesno zdrave ljudi. Ta ideal dosega Orel s svojim bogatim verskim, nacionalnim in socialnim programom.

Marksistični tisk o kongresu JOC. O veličastnem kongresu belgijskih žosistov je »Kres« že poročal. O tem velepomembnem dogodku je vse katoliško časopisje mnogo pisalo. Tudi vsi evropski liberalni listi so napisali kako reč. Dosledno pa so o tem kongresu molčali vsi marksistični časopisi. Ko pa so zadnje čase opazili, da je po kongresu začela njihova fronta razpadati, so se jim odvezala usta. V svojih listih so začeli udrihati na JOC in na kongres in skušajo prikazati kongres kot neuspešen. Divja jeza jih popada, ko se spomnijo na 100.000 mladih delavcev, ki so pripogibali svoja kolena pred Križanim, ko so pred živim Kristusom v presv. Zakramentu zavrgli vse marksistične zmote in priznali Kristusa in krščanske ideale. Tudi v tej gonji marksisti niso izvirni, ampak uporabljajo svoje stare očitke in fraze. Pravijo, da delavstvo, klečeče pred Bogom, ne bo ničesar doseglo, niti ne bo popravilo svojega stanja. Pravijo, da z molitvijo delavci še bolj lezejo v kapitalistični jarem in postajajo večni sužnji.

Te besede za nas niso nove, saj jih vsak dan slišimo, zato tudi vemo, kaj razodevajo. Kdor pa je opazoval mase idealnih žosistov, to množico veselih, ponosnih, čistih in zmagovitih mladih delavcev, je videl, da so odločni in pripravljeni boriti se za svoje pravice in zemsko srečo samo pod vodstvom Cerkve, po njenem nauku o ljubezni.

Puhle in jalove so čenčarije marksistov. Vse drugače je govoril ustanovitelj Car-

dijn na kongresu. »Ne sužnji, ne vprežna živina, ne mašine, ampak sinovi, sodelavci, dediči božji! Ne mladi delavci za materialno bogastvo, za materialistični imperilizem in fašizem, ampak za bogastvo, za delo, gospodarska in finančna organizacija za časno in večno srečo vseh mladih delavcev in vseh ljudi vsega človeštva.« To so besede, o katerih naj bi razmišljali in pisali tudi naši »krščanski socialisti«.

Kako sodi »sodrug« Ilija Ehrenburg o katolicizmu. Mlajši marksisti pojo po novih notah. Slišali ste staro pesem, poslušajte novo od »sodruka« Ilije Ehrenburga (pa menda ni Jud). Ni še dolgo tega, ko je v moskovskih »Izvestijah« tole napisal:

»Katolicizem se dviga in postaja iz dneva v dan močnejši. Od besed prehaja k dejanjem. Postaja borben, kot še nikdar do danes. Organizira mladino, moško in žensko, prodira s svojimi organizacijami na vas, v mesto, v tovarne, v obrtne delavnice in trgovino, v šole in domove, na igrišča, v gledališča, v koncertne dvorane in v kopališča. Nepregledna vojska borbene ga katolicizma se pripravlja na odločilni spopad z nami. Ali naj prekritiziranih rok čakamo, da nas armada napade na najranljivejšem mestu? Lahko nam je bilo, dokler je ta vojska vstajala proti marksistični nevarnosti samo z molitvijo. Sedaj pa je ta vojska začela napredovati v zavesti, da je borba moža na moža neizbežna. V borbo stopajo poedinci kot borbeni govorniki, vstopa silni tisk, predstave, vse mogoče prireditve... besedo pa spremlja... delo. Ali naj preidemo vse to? Udariti moramo sovražnika v njegovi sredini. Naše mesto je v njihovih vrstah. Oni so rodoljubni. Kot taki imajo pristop v vse narodne kroge. Zakaj ne bi tudi mi šli kot rodoljubi med nje. Naše mesto je med trgovci, obrtniki, tovarnarji v sredi narodnih političnih strank, v vrstah vseh meščanskih društev... pa tudi med samimi borbenimi katoliki. Tu moramo zastaviti naše današnje delo. Na delo torej, tovariši!...«

Torej je komuniste le močno strah pred »klečečimi žosisti«! Tako je! Pomerili se bomo mož z možem.

Modra odločitev. Kardinal Hlond je te dni izjavil, da se ne misli poslužiti denarne podpore, katero je ponudila vlada katol. Cerkvi. Kardinal namerava na sedežu vsake fare organizirati župnijski svet, ki bo upravljal cerkveno premoženje. Njegova želja je, da je katol. Cerkve na Poljskem popolnoma svobodna in neodvisna. Če kdo hoče dati Cerkvi denarno pomoč, naj da prostovoljno, kakor mu to srce narekuje.

Tako Francozi, mi pa: Francoska Katoliška akcija je začela slediti ameriškemu zgledu. Katoličani so ostro nastopili proti filmski demoralizaciji ljudstva. Ta boj organizirano vodi Katol. akcija. V posameznih katoliških cerkvah je na vratih razobešen seznam nemoralnih filmov, kakor tudi dobrih. Katoličane pa poziva, da obiskujejo le taka kino gledališča, kjer se prikazujejo le dobri filmi.

Pri nas v Ljubljani smo dobili nov kino, zakaj, nam ni še jasno, ker ni med njim in drugimi kinii nobene razlike.

Boljševikom obračajo hrbet. Iz južne Amerike prihajajo zanimive vesti. Republika Urugvaj se je odločila prekiniti diplomatsko zvezo s sovjetsko Rusijo zaradi vedno močnejše propagande, ki jo proti republiki vodijo Moskovitarski agenti. Če je ta vest resnična, potem bi bil ta korak Urugvaja začetek odločnega sunka vseh južnoameriških držav proti Moskvi. (Med tem je ta vest že potrjena z dejanjem. Ur.)

Ne bo tako v Nemčiji. Predsednik vlade v Düsseldorfu v Nemčiji je izdal odredbo, po kateri katoliški veroučitelji ne smejo nagovarjati mladine za pristop v katoliške mladinske organizacije. V tej odredbi je

ukaz, da mora vsak mladinski vzgojitelj, pa tudi veroučitelj prigovarjati mladini, da se vpiše v nemške državne mladinske organizacije. Povsem naravno, da ta uredba ne bo dosegla svojega namena. Nemška katoliška mladina je vedela in bo vedela, kje je njeno mesto. Kdor misli, da se pri katoliški mladini da kaj s silo doseči, ta se moti.

Tako so začeli komunisti. Na vrata karmeličanskega samostana na Poljskem je potrkal neki žid in izrazil željo, da bi rad postal katoličan, nato pa stopi v samostan. Redovniki, nič hudega sluteč, so mu uslišali prošnjo. Poučili so ga o katoliški veri, krstili, potem so ga pa sprejeli v samostan. Ker so ga pošiljali po raznih poslih iz samostana, bi sodil, da je bil samo še kandidat za red. Pa bodi kakor že, na svojih potih izven samostana je hitro spletel razne zveze z zunanjim svetom, ki so ga izdajale bolj za boljševika kakor za meniha. Kmalu se je začela policija zanj zanimati. Prijavila se je v samostanu in želela z njim govoriti. Mož je slutil, zakaj ga iščejo. Namesto v govorilnico jo je skozi okno popihal v svet na varno. Preiskava je dognala, da je bil poklicni boljševiški agent.

Za studij papeške enciklike. Zveza katoliških akademikov v Švici »Société des Etudiants Suisses« je poslala univerzi v Friborgu resolucijo, v kateri prosi, naj se ustanovi na tej univerzi posebna stolica za studij enciklike »Quadragesimo anno«. Ravno tako je skupščina katoliških akademikov z navdušenjem podprla gibanje za novo federativno, krščansko-demokratsko švicarsko ustavo.

MED SLOVENSKIMI FANTI

Prosvetno društvo »Ljubljana-mesto«

Fantje, člani bivše fantovske organizacije, ki doslej še nismo bili organizirani pri ljubljanskih prosvetnih društvih, smo si ustanovili svoje društvo in ga nazvali: Prosvetno društvo Ljubljana - mesto. Naš namen je, da tudi mi po svojih močeh doprinesemo svoj delež k pozitivni prosvetnega dela v Ljubljani, ki je doslej iz vsem zna-

nih vzrokov moralo počivati. Z veseljem smo šli na delo in zbrali lepo število fantov pod okrilje našega društva. Po ustanovnem občnem zboru, ki se je vršil 15. novembra t. l. je bilo navzočih 75 članov, ki so pazljivo sledili govoru novega predsednika dr. Voršič Josipa.

Iz idejnega govora našega predsednika vam podajam glavne misli: Prosvetno dru-

štvo Ljubljana - mesto si je nadelo nalogo vzgajati in izobraževati predvsem fante. Naše prosvetno društvo bodi najprvo neke vrste fantovska šola, kjer dobi mlad fant potrebno življenjsko izobrazbo. Fantje, pridno zbirajte nauke, ki jih bodele dobivali v tej fantovski šoli, ter se po njih ravnajte! Ne bomo vas mučili z dolgovornimi govori ki ne dosežejo svojega uspeha. Na naših prosvetnih večerih bodo kratka aktualna predavanja, katerim bo sledila, gotovo tudi zanimiva debata. Osnovna misel bo podana v nekaj stavkih.

Novo prosveto je pozdravila s pismom Prosvetna zveza v Ljubljani. Gospod špiritual Fr. Koretič je pozdravil novo društvo kot vnet prosvetni delavec, z lepim govorom. Pozdrave sosednjih prosvet sta prinesla tovariša Fr. Plestenjak in Alojzij Erjavec.

Z občnega zbora so bile poslone pozdravne brzojavke: ministru g. dr. A. Ko-

rošču, ministru dr. M. Kreku, g. banu dr. M. Natlačenu. Pozdravna pisma pa Prevzvišenemu knezoškofu g. dr. Rožmanu in univ. prof. Fr. Lukmanu. Pozdravljamo vse fante širom domovine: Bog živi!

Fantom po vseh krajih

Ponovno sem naprosil na tem in drugih mestih v »Kresu« za poročila, pogostna in zanimiva. Pa se kar ne zavzamejo fantje za svoj list tako kot bi se morali.

Znova prosim sporočil, da bo tudi ta odlomek vsake številke zanimiv, pester, živahen, kakor hvalijo na splošno prvi del lista, da je idejno tehten in vsebinsko zanimiv.

Ako pa seveda kar ne bo snovi za fantovsko rubriko, jo bomo pač prisiljeni opustiti. — Urednik.

KNJIGE IN ČASOPISI

Neprestano premišljuje! Dve razpravi kan. J. Cardijna o katoliški akciji. Naša pot VIII. 1935. Strani 24.

O nobeni stvari se danes v našem načelnem časopisu katoliške smeri toliko ne razpravlja ko o Katoliški akciji. In kljub temu smo si še vedno v marsičem na nejasnem. Naš list je na probleme Katoliške akcije ponovno opozarjal. Tudi je objavil nekaj prispevkov kanonika J. Cardijna, ustanovitelja in vodje Katoliške akcije belgijske delavske mladine.

Pričujoča knjižica prinaša deloma prav ponatis nekaj navedenih sestavkov. Na novo je dodana razprava o laištvu, kjer se obravnava svojskost laiškega apostolata kot dopolnilo duhovniškega apostolata.

Dasi je knjižica po obsegu skromna, preseže po tehtnosti marsikatero debelo delo o Katoliški akciji. Kdor bo teh dvoje, troje razprav prebral in dodobra preštudiral, se bo znatno približal pravi rešitvi problemov Katoliške akcije in bo spoznal bistvo, svojskost in pomen te prevažne nove organizacije.

M.

Dr. Franc Kovačič, Anton Martin Slomšek, služabnik božji. Drugi del. Mohorjeva družba v Celju, 1935. Strani 144.

Za Slomškovo leto 1936, smo dobili drugi del izčrpnega in temeljitega Slomškovega življenjepisa, ki ga je sestavil prelat dr. Franc Kovačič. Letošnja knjiga obravnava dobo od nastopa škofovske službe do Slomškove smrti, to je najplodovitejšo in najpomembnejšo dobo Slomškovega življenja.

Iz želje, da bi naš veliki Slomšek dosegel čast oltarja, bomo ob branju lepega in globokega Kovačičevega življenjepisa rasli v spoštovanju do velikega slovenskega škofa, obenem pa začutili v sebi moč za nadaljevanje dela, ki ga je tako na globoko in široko zasnoval.

Dolžnost vsakega Slovenca je, da pozna svoje znamenite rojake. Tembolj je dolžnost slovenske mladine, da pozna svojega odličnega ljubitelja in vzgojitelja škofa Slomška. Naj ne bo med našimi fanti nikogar, ki ne bi temeljito spoznal Slomško-

vega življenja in dela ob zanimivem in lepem Kovačičevem življenjepisu. E.

Dr. Josip Mal, Zgodovina slovenskega naroda. Najnovejša doba. Od strani 761 do 856. - Mohorjeva družba v Celju, 1935.

Krasno delo Zgodovine slovenskega naroda, ki ga je začel profesor dr. Josip Gruden in ga z isto vestnostjo in ljubeznijo nadaljuje ravnatelj dr. Josip Mal, je dospelo že v najnovejšo dobo. Prav za prav je škoda, da izdaja Mohorjeva to znamenito delo v drobnih snopičih, ker obstaja nevarnost, da se posamezni deli porazgube še preden bo delo dovršeno. Na mestu je zato opozorilo v knjigi, naj vsakdo posamezne zvezke vestno in skrbno shranjuje, ker ni pričakovati, da bi se tako obsežno znanstveno delo moglo v kratkem ponatisniti.

Letošnji zvezek govori o štajerskem deželnem zboru, o sestanku alpskih dežel ter o združenju Sloveniji, prinaša razpravo o jezikovnem vprašanju ter o ustavi in državnem zboru. V petem poglavju tega dela (Slovenci in sosedje) je govor o stikih s Hrvati, o razmerju do Avstrije, o volitvah v frankfurtski parlament ter o nemškem vprašanju.

Branje znamenite knjige vsakomur priporočamo, fantom pa še posebej naročamo, naj znanje in prijatelje opozarjajo na to znamenito delo, da se celotno ohrani po naših društvenih in zasebnih knjižnicah.

C.

SPOMINSKA KNJIGA, izdana ob priliki odkritja spomenika škofu Ireneju Frideriku Baragi v jugoslovanskem kulturnem vrtu, Cleveland, Ohio, 21. in 22. septembra 1935. Strani 148 velike 4°.

Delo je vse več kot bi utegnili sklepati iz naslova. Knjiga bi po naslovu bila le spomenica o priliki svečanega odkritja Baragovega spomenika v jugoslovanskem kulturnem vrtu v Clevelandu. V resnici pa je kaj izčrpen pregled slovenske preteklosti in sedanjosti v novem svetu v raznih državah Severne Amerike.

Prav je in potrebno, da smo to znamenito delo dobili. Zdrobljeni drobec slovenske dejavnosti so v njej povezani v krasen spomenik slovenske delavnosti in vztrajno-

sti, ki bodo nanj ponosni še pozni rodovi v starem in novem svetu. Nekaj naslovov razprav naj nam vsaj približno poda vso bogato vsebino zanimivega in znamenitega dela: Irenej Friderik Baraga (P. Hugo Bren). Ostali naši indijanski misijonarji v Ameriki (P. Hugo Bren). Naši slovenski škofje v Ameriki (Jože Grdina). Jugoslovanski kulturni vrt in škof Baraga (Jože Grdina). Slovenci v Clevelandu (Rev. Milan Slaje). Ameriške Brezje in Baragov spomenik. Cleveland, slovenska metropola (Jože Grdina). Zgodovina fare sv. Lovrenca v Clevelandu (Rev. J. Oman). Fara Marije Vnebovzete v Collinwoodu (L. Leskovec). Naše trgovstvo in trgovina (Anton Grdina). Slovenski oder v Clevelandu (Matt Grdina). Zgodovinski pregled organizacij in društev v Ameriki. In tako dalje.

Knjiga je razkošno tiskana in bogato ilustriрана. Za vsakega Slovenca bo zelo zanimiva ter jo toplo priporočamo zlasti društvenim knjižnicam. Mc.

Koledar Družbe sv. Mohorja za l. 1936. Celje (Mohorjeva družba), 1935. Str. 276.

Mohorjevega koledarja vsako leto kar težko pričakujemo. Tako smo se ga navedili, da bi brez njega kar biti ne mogli. Prinaša nam aktualne preglede o važnih dnevnih vprašanjih, ki se pojavljajo doma in v širokem svetu, opozarja nas na naše vnaje in notranje sovražnike, zbližuje vse ude našega naroda, raztresene po širokem svetu, navaja nas pa tudi k pravilnemu in smotrному delu in življenju.

Poleg običajnih sestavkov, ki se leto za letom ponavljajo, prinaša letošnji koledar sledeče tehtne razprave: Slovenska beseda (Dr. Rudolf Kolarič). Naša vas (France Pernišek). Boljševizem (Dr. Ivan Ahčin). Delavec in njegove pravice (Rudolf Smeru). Pregled svetovnih dogodkov (Dr. Vinco Šarabon). Argentina in Slovenci (Franc Krašovec). Razen tega še nekatere prihodne sestavke. Med slikami so posebno pomembne ilustracije k članku o boljševizmu ter slike s prekrasnega evharističnega kongresa za Jugoslavijo v Ljubljani.

I.

Ivan Zorec, *Stiški tlačan. Družba sv. Mohorja v Celju, 1935. Slovenskih večernic zv. 88. — Str. 176.*

Povest sega v drugo polovico 16. stoletja in ji je središče opisanih dogodkov stiški samostan ob kmečkih uporih. Prav za prav je knjiga tretji in zadnji del povesti istega pisatelja, ki jo je Mohorjeva družba izdala pod naslovom »Beli menihi«.

Delo je Mohorjeva družba izdala kot reden knjižni dar za svoje člane za l. 1936. Povest bo z zanimanjem prebiral vsakdo, zlasti naša kmečka mladina.

Zgodbe srbskega naroda. Ljubljana 1936. Izdal in založil konzorcij.

Ni škoda časa in truda, ki ga porabimo za študij prošlosti bratskih narodov, zlasti teh, ki z njimi živimo v državni skupnosti. Nujno je sedanjost zgrajena na preteklosti:

in če te ne poznamo, kako naj ono razumemo?

Zato pozdravljamo vsako delo, ki nas uvaja v zgodbe drugega brata. Posebej moramo pohvaliti pričujočo knjižico, ker je pisana pregledno, zanimivo, zelo lahko. Od zgodovine Srbov pod Bizancem pa do osvobojenja je delo časovno zajeto, krajevno pa spominja južnoslovanske skupnosti, ki sega od Bele vode (Koroška) do Črnega morja. Ob ujedinjenju Jugoslavije pa pisatelj zaključuje: »Kralji Matjaži, kraljeviči Marki in mučeni Matije Gubci so ji polagali granitne temelje. Mlajšemu rodu pa je bilo dodeljeno, da je vzel orodje v dlan za prostrani dom od Bele vode do Črnega morja, za dom, ki

skupno bo ognjišče nam
in skupno delališče,
on skupen bo nam božji hram
in skupno bo branišče!«

UREDNIKOVA BESEDA

Kr. Jože: Članek sem prejel, pa sem ga moral radi pomanjkanja prostora žal odložiti za prihodnjič. Prav poudarjaš, da so prvo načela in da je treba radi načel vse drugo pustiti ob strani, ako se z načeli ne strinja. Zato boš razumel tudi, zakaj sem objavil v tej številki dva članka, ki bi si jih ta ali drugi v našem listu morda ne želel. Načelo je bilo temu vzrok, in sicer tisto važno svetopisemsko načelo: »Pa če te tvoja desna roka pohujša — odsekaj jo!«

M. J., Ježica: Menda je res bilo tako, da nisem nekoč objavil nekega sestavka, dasi mi je pisec grozil, da bo sicer poskrbel, da bodo vsi naročniki z Ježice in širše okolice Kres odpovedali. Ti vidiš pred vsem iz današnje številke, zakaj je prav, da tiste stvari takrat nisem objavil. Upam, da bo tudi pisec *takratnega* sestavka bral Smrsujev članek in danes meni prav dal. Vesel sem, da ste ostali fantje zadevo bolj zrelo presojali. To pove tudi dejstvo, da nanovo naročate 15 Kresov! Bog vas živi!

J. K., Ljubljana: Prava je tvoja misel, da bi Kres kot načelno glasilo slovenskih fantov prinesel seznam vseh listov in časopisov, ki izhajajo v slovenščini, pri vsakem pa omenil, ali ga je mogoče priporo-

čati, ali celo potrebno odklanjati. Skušal bom tej želji ugoditi. S tem je seveda precej dela in bo treba pač nekaj potrpljenja.

Lojze Ž.: Poslano zbornio deklamacij bom prav rad objavil in prosim še sličnih prispevkov.

J. Francè: Opis tvoje ture bom objavil, če prej ne, na pomlad. Pošlji še kaj, zlasti kak krajši sestavek. Pozdravljen!

Ažmanov: Tvoje božične me kar niso mogle ogreti. Shranil jih pa bom v arhivu za morebitno poznejšo objavo.

Mnogim, ki povprašujejo po nadaljevanju člankov o organizaciji: Pisec teh sestavkov je take vrste mož, da vsako reč desetkrat prej premisli kot le malo napiše. In tako moram čakati. Ko bo misel in oblika v njem dozorela, bomo nadaljevali. To naj bo tudi v pomiritev tistim, ki so se radi prvega sestavka (Razbiti — ali graditi) brez potrebe in krivično razburjali. Ni bila naglica, ne površnost, ampak resnica vzrok, da graje niso prenesli. Saj vemo, da resnica oči kolje. — Sicer pa upam, da mi bo uspelo pisca pregovoriti, da bo tvarino izdal v knjigi. Povpraševanje je namreč precejšnje, kar kaže na tehtnost sestavkov.

prav za zastavo iz nikakega praznoverja ne. Croz je skrivaj ukradel iz šatora, ki ga je nesel najmlajši Tangwalder, dolgo palico. Whymper je to opazil šele, ko se je Tangwalder že obrnil nazaj v dolino in je Croz prevzel vodstvo skupine. Tedaj pa je bil položaj že prenevaren, da bi mu očital. Toda Croz je natanko vedel, da bo še danes slišal, kar mu gre. Nekaj ujedljivih stavkov, ki jih je Whymper takrat požrl in ki jih uspehi ne bodo mogli preprečiti. Da bi jima pa Whymper ne preprečil dela z zastavo, sta Douglas in Croz delala sama in skrivaj.

»Drog imava,« je menil Douglas, »toda kaj naj vzameva za prapor?«

Sonce se je dvigalo nad njimi. Vladala je skoraj popolna tišina, iz skal je puhela trepetajoča toplota. Sneg se je tajal tam, kjer je ležala tenka odeja, a ni zapuščal nikakršne vlage. Če se je s toploto, ki se je dvigala iz skalovja spojil še kislo mrzli dih po lošču, je začemelo v nosu in ljudje so morali kihati. Croz je slekel suknjič in potegnil čez glavo svojo temnomodro srajco:

»To bo naša zastava! Jaz je ne potrebujem več!«

Douglas je hotel ponuditi svojo spodnjo obleko; toda Crozova tkanina je bila primernjša. Raztrgali so en šiv in pritrdili temnomodro blago na leseni drog. Tega so postavili v razpoko, ki je bila komaj za prst široka in so ga še zadelali na visoko s kupom kamenja. Za malto jim je služil snež, ki so ga omeščali v rokah in je med skalo takoj zamrznil v večni led.

»Pozneje boste pogrešali srajco,« je zbadljivo pripomnil Whymper in delal dalje.

Lord Douglas se je postavil poleg zastave, jo zvil in zaklical: »Eduardu Whymperju, osvojitelju Matterhorna! Hura!« Nato je izpustil, da je veselo zaplapolal modri prapor.

Whymper je odložil svoje barometre; njegove oči so se zameglele; globoko je izdihnil, kot bi hotel raztrgati obroč ob svojih prsih in nekaj takega se je moralo res zgoditi, ker je naglo stopil k Douglasu in ga objel.

Hudson in Hadow sta tudi slekla suknjo, srajco, čevlje in nogavice ter sta prepustila golo kožo sončnim žarkom. Hadow čevljev je zdrsel po ledu, oče Tangwalder ga je ujel in mu ga prinesel:

»Za božjo voljo — nobenega žebčja več nimate v podplatu!«

»Ti tičijo brčkone v koži Beccinega hudiča,« je odgovoril Hadow. V soncu je postal vesel in prešeren. Svet je bil čudovito lep, življenje tako zmagovalno, njegov prijatelj in vodnik, kateremu se je imel zahvaliti za vse to, pa je bil neločljivo zvest poleg njega.

Tangwalder je zmajal z glavo in pripravljaj vrvi za povratek.

Taka ura, kakršno so doživeli Whymper in njegovi spremljevalci, je nekaj posebnega in vsak hribolazec jo doživi le enkrat. Niti najmanjša megla ni zastirala pogleda na vse strani sveta. Pred njihovimi očmi ni bilo nobene večje gore. V obsegu do sto kilometrov se je dvigal pred njimi vrh nad vrhom. V severnem polkrogu se je dvigalo v sredi gorovje Mischabelhörner; sneg in led sta se menjavala pred njihovimi očmi. Na levi je bil Weisshorn¹ v svoji čisti obliki in nedotaknjeni obleki večnega snega, kakor belo jadro se je dvigal proti nebu. Daleč nekje Jungfrau² in Finsteraarhorn in potem v velikih lokih na desno črna Gotthardova skupina, najmočnejši skalni sklad v Evropi, Bernina in čisto zadaj Ortler — plemenita gora, ki se je sestirinsko pridruževala ostalim. Ze čisto na jugu je ležala temno siva lombardska nižina. Iz zabrisane brezobličnosti so se tem ostreje odražali obrisi gore Monte Viso. V daljavi dvesto kilometrov je bilo videti Seelpe, podobne oddaljenemu otoku. Hudson je drugo za drugim povedal čudovita imena teh gora: Combin, Yorasses, Gran Paradiso, Grivola. Iskai je znanih oblik, njegov spomin je izpolnjeval prepadne in grebene, preko katerih je došel do teh gora, ki so bile od tu tako majhne. Hudson je držal Hadowo roko in mu s toplim glasom pripovedoval o nevarnostih, ki so mu vezale spomin na te gore.

Rad je Hudson poslušal sam sebe in poleg tega je bil rojen učitelj in vzgojnik. Vedel je tudi, da Hadow potrebuje še mnogo zaupanja in poguma za sesto, ki jih je še čakal.

Mladi Tangwalder je slekel suknjič in ga široko razprostrl ter mahal z njim v Zermatt. Mati, brat in vsi naj bi videli njega, ki stoji visoko vrh Bece. Spodaj v prezirljivi globini je ležala dolina. Podobna je bila zevajoči črni rani med svetlimi oklepi gora. Spodaj je človek verjel, da ima pod nogami varna tla, ki mu jih je Bog odkazal. Tu pa je v višini 2000 metrov višje izvedel, da oni spodaj životarijo v udobini, ki je vedno pokrita s senčami. Kakor ničeve mravlje so plazili ljudje in živali na dnu tega mahovja. Cerkveni stolp v Zermattu ni bil večji ko vžigalica in hiše so bile neumno razkropljene okrog njega.

Douglas je poskušal pritegniti Whympera v razgovor. Toda Whymper je delal pri svojih merilnih orodjih z računskimi svinčniki in je risal ter ni niti enkrat pogledal z goré v daljavo. Douglas pa je opa-

zoval črne gorske kavke, ki so z vranje črnimi perutmi in tesno skrčenimi nožicami preplašene obletavale tuje postave, ki so prišle prvič na njihov vrh. Hitro so se priučile, da so plavale za koščki kruha, ki jim jih je metal Douglas. »Sedaj boste večkrat dobile družino,« jim je zaklical. »Midva bova tu stalna gosta, ta zamišljeni gospod tam, in jaz!«

»Poslušajte Whymper,« ga je vprašal potem, »kaj bi počeli vi, če bi nas zagrnili oblaki?«

»Vprav to, kar počenjam sedaj,« je odvrnil Whymper. »še nikoli se nisem povzpел na vrh radi razgleda.«

Douglas se je stresel od groze in začudenja.

»Verjemite mi — jaz skoraj verjamem: celo če bi bili vi slepi rojeni, bi zahtevali, da vas zvlečejo na vrh!«

Whymper je predel dalje svoje misli in govoril: »Potem bi čutil vrh pod svojimi nogami in bi imel prav iste občutke kot sedaj. Isto zadovoljenje!«

Oče Tangwalder je opominjal, naj se odpravijo.

Whymper je še risal sneženi začet, ki ga je vihar namedel preko švicarskega grebena proti Brenilu. Prosil je ostale, naj kar odrinejo, on bo prišel za njimi.

Croz je moral iti prvi, to je bilo vsem jasno. Tangwalder je pripomnil, da je pri vzponu on varoval Hadowa, mogoče bi ga sedaj Croz prevzel v varstvo. Croz je torej privezal prvega za seboj Hadowa na šestdeset metrov dolgo vrv. Tretji se je privezal Hudson, za njim pa lord Douglas. Douglas je hotel pravzaprav ostati pri Whymperu. Toda Hudson je ugovarjal. Namesto varovanja Douglasa je mladi Tangwalder dobil nalogo, naj počaka Whympera. Oba naj bi na eni vrvi sledila ostalim in se jim priključila še prej kot bodo dosegli najnevarnejše mesto v severni steni.

Lord Douglas je bil še privezan k prvi vrvi, ki je merila 60 metrov. Oče Tangwalder je privezal k Douglasu drugo starejšo in slabšo vrv in nihče ni pazil na to. Tretje močno vrv pa je pustil svojemu sinu in Whymperju. Da je bil Whymper boljši planinec in da je Tangwalder skrbel le za varnost svojega sina, to dejstvo je izpregledal celo Hudson. Whymper se pa niti najmanj ni brigal, kako so uredili z vrvmi.

Ker so bili spočiti in so nabrali novih moči, je bil sesto sprva varen in naglo so napredovali. Po prvih sto metrih so bili zatopljeni v svoje delo in so bili polni zaupanja.

(Dalje prihodnjik.)

¹ Beli rog.

² Devica.

LJUDSKA POSOJILNICA

registrovana zadruga z neomejeno zavezo.

L J U B L J A N A

MIKLOŠIČEVA CESTA 6 (v lastni palači)

OBRESTUJE HRANILNE VLOGE PO
NAJUDGODNEJŠI OBRESTNI MERI

NOVE VLOGE:

VSAK ČAS RAZPOLOŽLJIVE OBRESTUJE PO 3%

Domača slovenska zavarovalnica je **VZAJEMNA ZAVAROVALNICA**

v Ljubljani v lastni palači ob Miklošičevi
in Masarykovi cesti

SPREJEMA V ZAVAROVANJE:

1. Proti požaru: a) raznovrstne izdelane stavbe kakor tudi stavbe med časom gradbe; b) vse premično blago, mobilije, zvonove in enako; c) poljske pridelke, žito in krmo. — 2. Zvonove in steklo proti razpoki in prelomu. — 3. Vse vrste jamstva, nezgod in kaska. — 4. Sprejema v življenjskem oddelku zavarovanja na doživetje in smrt, otroške dote, dalje rentna in ljudska zavarovanja v vseh kombinacijah. — 5. V posebnem oddelku vodi posmrtninsko zavarovanje Karitas. — 6. Posreduje vsa ostala zavarovanja.

PODRUŽNICE IN GLAVNA ZASTOPSTVA:

Celje, Maribor, Zagreb, Split, Sarajevo, Beograd.

KRAJEVNI ZASTOPNIKI

v vseh večjih krajih v Jugoslaviji in vseh župnijah v Sloveniji. Proračuni in informacije brezplačno in brezobvezno.

NASLOV CENTRALE: LJUBLJANA — MIKLOŠIČEVA CESTA 19

Telefon 25-21 in 25.22.